

STILSKA IZRAŽAJNA SREDSTVA

- lirska pjesma često se služi stilskim figurama
- riječ **stil** izvodi se od lat. *stilus* – pisaljka kojom se pisalo po navoštenim tablicama
- kasnije ta riječ označava **način pisanja**
- **u antičko doba stil je označavao dobar način pisanja i govora**
- dobro pisati značilo je stvarati književna djela u kojima su se upotrebljavala različita sredstva ukrašavanja kako bi govor / djelo bilo ljepše
- stari su ih retoričari bilježili i razvrstavali u skupine prema srodnosti
- valja razlikovati dva osnovna pojma : **FIGURA** i **TROP**
- **FIGURA** < lat. *figura* – lik, oblik → ne služi slikovitosti izražavanje jer riječi ne rabi u prenesenom značenju. **TROP** < grč. *tropos* – obrat → služi slikovitom izražavanju jer riječi koristi u prenesenom značenju.
- možemo ih razvrstati u **4** osnovne skupine:

1. GLASOVNE FIGURE / FONOLOŠKE / FIGURE PONAVLJANJA / FIGURE DIKCIJE

→ zasnivaju se na ponavljanju određenih glasova, riječi na različitim mjestima unutar jednoga stiha ili kroz više stihova; stvaraju zvukovne efekte koji pojačavaju značenje riječi tako da se obogaćuje i pojačava intenzitet jezičnog izraza

2. FIGURE RIJEČI ili TROPI

→ nastaju promjenom osnovnog značenja riječi i tako nastaje bogatstvo u mogućnostima uporabe jezika

3. FIGURE MISLI

→ odnose se na preneseno značenje riječi jer se novo značenje riječi mijenja, ostvaruje; figure misli se protežu na cjelinu veću od riječi

4. FIGURE KONSTRUKCIJE / SINTAKTIČKE FIGURE

→ ostvaruju osobit poredak riječi u rečenici /stihu koji odstupa od gramatičkog, uobičajenog rasporeda riječi; uspostavljaju se nova značenja i novi smisao u riječima

GLASOVNE FIGURE	FIGURE RIJEČI - TROPI	FIGURE MISLI	FIGURE KONSTRUKCIJE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ONOMATOPEJA - oponašanje zvukova iz prirode. <i>...pjes, fiju, cijuču, žvrgolje, grliču...</i> ▪ ALITERACIJA- ponavljanje istih suglasnika ili glasovnih skupina u stihu. <i>...I cvrči, cvrči, cvrčak na čvoru crne smrče...</i> ▪ ASONANCA- ponavljanje istih samoglasnika u stihu. <i>Olovne i teške snove snivaju, Oblaci nad tamnim gorskim Stranama...</i> ▪ ANAFORA – ponavljanje riječi na početku dvaju ili više stihova. <i>Mila kano si nam slavna, Mila si nam ti jedina...</i> ▪ EPIFORA - ponavljanje istih riječi na kraju stihova. <i>Čujem u snu, Sanjam u snu Vidim u snu...</i> ▪ SIMPLOKA – anafora + epifora <i>To sada gleda on, To sada misli on, To sada sanja on.</i> ▪ ANADIPLOZA- ponavljanje riječi s kraja jednoga na početku drugoga stiha. <i>Te si tako rano uranila, Uranila u svetu nedjelju...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SIMBOL – odabrani, konkretni predmet kojim se označava bitno svojstvo pojma koji se simbolom predstavlja. - stalni, opći simboli → emblemi križ – kršćanstvo, vaga – pravda, maslinova grančica – mir, kosa-smrt, zvijezda – duh, voda – život... - pjesnički simboli→ individualni, razumljivi samo u kontekstu djela ▪ METAFORA – skraćena poredba, preneseno značenje <i>Gle, bilje proljeća, Trag snova Bezbrojnih ratnika!</i> ▪ METONIMIJA – podvrsta metafore; zamjena imena. <i>jarčeva pjesma – tragedija sijeda kosa – starost</i> ▪ SINEGDOHA – podvrsta metonimije; dio zamjenjuje veću cjelinu ili cjelina dio <i>- Kinez je skroman → svi Kinezi - Moje je tijelo bolesno I žudi tiho jednu bolnicu.</i> ▪ EPITET – ukrasni pridjev <i>zlatno sunce, mrka gora...</i> ▪ PERSONIFIKACIJA – oživljavanje neživoga <i>Sama knjiga caru besjedila.</i> ▪ EUFEMIZAM – ublažavanje značenja riječi: <i>da ja o vas ne ogriješim duše = da vas ne ubijem; onaj rogati = đavao...</i> ▪ ALEGORIJA – proširena metafora 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ POREDBA /KOMPARACIJA- uspoređivanje na osnovi nekih zajedničkih svojstava: <i>Volio sam je kao travu i kao jasenje...</i> ▪ ANTITEZA- zasnovana je na opreci, suprotnosti: <i>tijesan mi bijaše vijek, a velebna bješe mi duša.</i> →slavenska antiteza: <i>Što se bijeli u gori zelenoj...</i> ▪ HIPERBOLA – figura preuveličavanja, predimenzioniranja: <i>Ja sam danas ispio sunce plamno...</i> ▪ LITOTA - prividno oslabljivanje izraza, suprotna hiperboli; često u funkciji ironije, ali ne nužno: <i>- O, djevojko, ne mnogo lijepa! - Nisi junak, niti te rodio.</i> ▪ GRADACIJA- figura stupnjovitog pojačavanja ili smanjivanja u odnosu na početnu vrijednost. <i>Krcnu kolac nekoliko puta....</i> ▪ IRONIJA- figura koja izražava suprotnim riječima ono što se misli <i>Neće mačka slanine. Muha oralu volu na rogu stojeći.</i> ▪ PARADOKS- izriče naizgled protuslovnu misao. <i>Znam da ništa ne znam. Ne bojim se, no me je –strah.</i> ▪ OKSIMORON- spajanje dva nespojiva pojma. <i>Prazna je torba teža od pune. Puno praznine. Mudra budala.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ INVERZIJA – obrnuti red riječi u rečenici. <i>Ljubim ruke bijele.</i> (Ljubim bijele ruke.) ▪ RETORIČKO PITANJE – pitanje koje ne zahtijeva odgovor. <i>Što sam? Tko sam? Ja sam samo sanjar...</i> ▪ ELIPSA – izostavljanje dijelova misli. <i>Lijepo kolo vode, ružne kuću grade.</i> ▪ ASINDETON –izostavljanje veznika. <i>Misli mlada , (da) nitko je ne čuje, (ali) slušalo je momče čobanine</i> ▪ POLISINDETON – gomilanje veznika bez gramatičke potrebe. <i>I nema oca ni majke, I nema sestre ni brata, I nema drage ni druga...</i>